

Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

FAKTY

Dwumiesięcznik
informacyjny Nr 4/2016

UMP

Jubileusz

Polskiego Wydziału Lekarskiego na Uniwersytecie w Edynburgu

Kalendarium Polskiego Wydziału Lekarskiego przy Uniwersytecie w Edynburgu i Fundacji Pamięci Polskiej Szkoły Medycznej w Edynburgu

1919 – prof. Adam Wrzosek, dziekan i organizator Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego, powołuje prof. Antoniego Tomasa Jurasza na stanowisko kierownika Katedry i Kliniki UP;

1940-1941 – prof. A.T. Jurasz, jako pełnomocnik Rządu Polskiego, prowadzi pertraktacje w sprawie utworzenia Polskiego Wydziału Lekarskiego (Polish School of Medicine) przy Uniwersytecie Edynburskim i jest przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego tego Wydziału;

22 marca 1941 – uroczyste otwarcie Polskiego Wydziału Lekarskiego w auli Uniwersytetu Edynburskiego McEwan Hall - otwarcia dokonuje Prezydent Władysław Raczkiewicz na podstawie umowy podpisanej 24 lutego 1941 pomiędzy Rządem Polskim i Uniwersytetem w Edynburgu;

1941-1945 – prof. A.T. Jurasz dziekanem Wydziału z prawami rektora;

1941-1949 – okres funkcjonowania Polskiego Wydziału Lekarskiego; grono wykładowców pochodzi z wydziałów lekarskich Uniwersytetów w Poznaniu, Wilnie, Lwowie, Warszawie i Krakowie; doc. Wiktor Tomaszewski, absolwent Wydziału Lekarskiego UP i wykładowca Wydziału Polskiego w Edynburgu, opracowuje, na potrzeby studentów tego Wydziału, pierwszy lekarski słownik angielsko-polski; studia podjęło 337 studentów, dyplom lekarza otrzymało 227, a 19 lekarzy uzyskało dyplom doktora nauk medycznych;

Marzec 1949 – ostatnia sesja egzaminacyjna na Polskim Wydziale Lekarskim w Edynburgu;

15 listopada 1949 – prof. J. Rostowski, dziekan Polskiego Wydziału Lekarskiego w latach 1946-1949, odsłania na dziedzińcu budynków Wydziału Medycznego przy Teviot Place tablicę upamiętniającą istnienie Polskiego Wydziału;

20 września 1961 – prof. A. T. Jurasz umiera w Nowym Jorku, prochy zgodnie z jego ostatnią wolą zostają pochowane w Poznaniu w grobowcu rodzinnym na stokach Cytadeli, a jego instrumentarium medyczne zostaje przekazane II Klinice Chirurgii AM w Poznaniu kierowanej przez jego ucznia prof. Romana Drewsa;

1966 – Pierwsze Ogólnosiwiatowe Spotkanie Wykładowców i Absolwentów Polskiego Wydziału Lekarskiego przy Uniwersytecie w Edynburgu w 25 rocznicę jego utworzenia; odtąd takie spotkania odbywać będą się co 5 lat;

1986 – 45. rocznica utworzenia Polskiego Wydziału Lekarskiego przy Uniwersytecie w Edynburgu;

– dzięki wysiłkom doc. Wiktora Tomaszewskiego, przy wsparciu absolwentów i przyjaciół, a także prof. Whitby'ego – Dziekana Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu w Edynburgu oraz pracowników Biblioteki Medycznej Uniwersytetu, utworzona zostaje stała Kolekcja Historyczna zlokalizowana w Committee Room na terenie Erskine Medical Library (odtąd zwanym „Polish Room”), otwarcie nastąpiło w dniu 21 czerwca 1986;

– ustanowienie Fundacji Polskiej Szkoły Medycznej w Edynburgu (Polish School of Medicine Memorial Fund), której celem jest udzielanie stypendiów pracującym naukowo polskim lekarzom oraz promowanie kontaktów naukowych między Polską a Uniwersytetem Edynburskim;

1988 – prof. Roman Meissner, kierownik Zakładu Historii Medycyny AM w Poznaniu, zostaje pierwszym stypendystą Fundacji;

1991 – obchody 50-lecia Polskiego Wydziału Lekarskiego;

– nadanie przez Uniwersytet w Edynburgu tytułu doktora honoris causa doc. W. Tomaszewskiemu w uznaniu zasług dla Polskiego Wydziału Lekarskiego, absolwentów tego Wydziału i społeczeństwa Edynburga, w którym przez 40 lat praktykował jako lekarz rodzinny;

– w uroczystościach uczestniczył prof. Pawlaczyk, prorektor Akademii Medycznej w Poznaniu, który podarował Uniwersytetowi specjalny medal z napisem „50 lat łączności akademickiej”;

Marzec 2002 – 60. rocznica powstania Polskiego Wydziału Lekarskiego w Edynburgu;

Fakty UMP

Dwumiesięcznik informacyjny Nr 4/2016, Rok XV, ISSN 1899-2978

Redaktor naczelna: Helena Czechowska

Współpraca: Exemplum (opracowanie komputerowe), Dominika Bazan (dział promocji), Mirosław Baryga (fotografie)

Adres redakcji: DS Aspiryanka, ul. Rokietnicka 6, 60-806 Poznań, tel./fax.: 061 658 41 03, e-mail: fakty@ump.edu.pl

Wydawca: Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, ul. Fredry 10, 61-701 Poznań

Druk: Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak, Poznań

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych i zastrzega sobie prawo do redagowania i skracania nadesłanych tekstów.

Numer zamknięto 30 sierpnia 2016, nakład 800 egz.

© Copyright by Fakty UMP, UMP

Z rąk księżniczki Anny profesor Jacek Wachowiak odbiera medal dla naszej Uczelni

– rocznicowe spotkanie absolwentów Wydziału, w którym biorą udział przybyli do Edynburga – prof. Leon Drobniak, rektor AM w Poznaniu oraz prof. Wanda Baer-Dubowska, prorektor ds. Współpracy z Zagranicą;

– analiza dotychczasowych osiągnięć Fundacji Polskiej Szkoły Medycznej w Edynburgu (Polish School of Medicine Memorial Fund) oraz ustalenia planów dalszego rozwoju programu stypendialnego Fundacji dla polskich lekarzy;

1-2 października 2002 – wizyta wykładowców, stypendystów i przyjaciół Polskiego Wydziału Lekarskiego w Akademii Medycznej w Poznaniu;

– rozmowy dotyczące działalności Fundacji Polskiego Wydziału;

– podjęcie decyzji o powierzeniu Akademii Medycznej w Poznaniu promocji i koordynacji, ze strony polskiej, programu stypendialnego Fundacji; pełnomocnikiem Rektora AM w Poznaniu ds. Koordynacji Współpracy z Fundacją Polskiego Wydziału Lekarskiego zostaje prof. Jacek Wachowiak;

– prof. Lucas Kulczyki Georgetown University (USA) podczas uroczystej inauguracji roku akademickiego 2002/2003 na Akademii Medycznej w Poznaniu wygłasza wykład pt.: „Znaczenie historyczne Polskiej Szkoły Medycznej przy Uniwersytecie w Edynburgu (1941-1949)”;

15 czerwca 2004

– spotkanie Absolwentów Polskiego Wydziału Lekarskiego w Edynburgu oraz ogólnopolskie spotkanie stypendystów Fundacji Wydziału Polskiego w 55 rocznicę zakończenia działalności Wydziału zorganizowane przez Akademię Medyczną w Poznaniu. Program spotkania obejmował:

1. Wykład pt.: Historia Polskiego Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu w Edynburgu – w 55 rocznicę zakończenia dzia-

łalności Wydziału – prof. dr hab. med. Roman Meissner, Kierownik Zakładu Historii Nauk Medycznych AM w Poznaniu.

2. Wykład pt.: Działalność i osiągnięcia Fundacji Polskiego Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu w Edynburgu – dr Maria Długołęcka-Graham, Honorowy Koordynator Fundacji Polskiego Wydziału Lekarskiego w Edynburgu.

3. Antoni Jurasz Lecture 2004: „Thermal Effects of the Laser in Stape Surgery” – Robert Mills MS Mphil FRCS (Eng.) FRCS (Ed), Otolaryngology Unit, University of Edinburgh.

4. Posterowa prezentacja historii Polskiego Wydziału Lekarskiego w Edynburgu oraz działalności Fundacji Polskiego Wydziału przygotowana przez dr Marię Długołęcką-Graham, Honorowego Koordynatora Fundacji Polskiego Wydziału Lekarskiego w Edynburgu.

5. Spotkanie byłych stypendystów Fundacji Polskiego Wydziału Lekarskiego w Edynburgu.

Lipiec 2004 – przeniesienie Polskiej Kolekcji Historycznej z Erskine Medical Library („Polish Room”) do budynku Rektoratu na terenie nowego kompleksu University of Edinburgh Medical School;

1986-2004 – w ciągu 18 lat działalności Fundacji Polskiego Wydziału Lekarskiego w Edynburgu z jej programu stypendialnego skorzystało 17 lekarzy, w tym 8 z Poznania i po 1-2 z Białogostoku, Gdańska, Łodzi, Lublina, Katowic oraz z Wrocławia;

5 kwietnia 2005 – uroczyste otwarcie stałej Polskiej Kolekcji Historycznej w nowej siedzibie;

PROF. JACEK WACHOWIAK,
PEŁNOMOCNIK REKTORA D.S. KOORDYNACJI WSPÓŁPRACY
Z UNIwersytetem W EDYNBURGU

Jubileusz Polskiego Wydziału Lekarskiego na Uniwersytecie w Edynburgu

75

75 lat temu, z inicjatywy profesora Antoniego Jurasza, powstał Polski Wydział Lekarski na Uniwersytecie w Edynburgu. Była to szansa dla wojennych wygnańców na dokończenie przerwanych wybuchem wojny studiów lub ich rozpoczęcie. Na Polskim Wydziale Lekarskim wykształciło się 227 polskich lekarzy a tytuł doktora nauk medycznych zdobyło 19 osób.

Świętujemy właśnie jubileusz powstania Wydziału i jest to świetna okazja do przypomnienia tej pięknej

Dyplom doktora honoris causa odbiera dr Maria Długolecka-Graham

Z rąk księżniczki Anny doktorat honorowy odbiera rektor, profesor Jacek Wysocki

Podziękowanie za otrzymaną godność składa profesor Jacek Wysocki

karty z historii, która splata się z historią naszej Uczelni. Mamy bowiem ten zaszczyt, że twórca Wydziału profesor Antoni Jurasz był związany z Poznaniem i naszym ówczesnym Wydziałem Lekarskim a w gronie wykładowców znaleźli się także reprezentanci poznańskiego środowiska lekarskiego.

Cieszę się, że to właśnie nasz Uniwersytet jest spadkobiercą tych pięknych tradycji, i że dziś mamy honor być koordynatorem współpracy Uniwersytetu w Edynburgu z uczelniami medycznymi w Polsce. Fakt ten ma dla nas ogromne znaczenie ponieważ edynburski Uniwersytet jest uczelnią, która legitymuje się bardzo wysokim poziomem nauczania, na szeroką skalę prowadzi badania naukowe, co sprawia, że jest bardzo wysoko notowany w światowych rankingach. My mamy możliwość korzystać z tego dorobku.

W trudnych latach, które spędziliśmy za „żelazną kurtyną” nasze kontakty z Uniwersytetem w Edynburgu były przez władze polityczne widziane niechętnie. Dopiero powstanie Fundacji Polskiej Szkoły Medycznej w 1986 roku, założonej i finansowanej przez absolwentów Wydziału oraz przemiany ustrojowe w Polsce roku 1989 sprawiły, że współpraca odżyła i weszła na wyższy poziom.

Obecnie jej najmocniejszą stroną jest program stypendialny skierowany do najlepszych absolwentów polskich uczelni medycznych. Mam wielką satysfakcję z tego, że nasi stypendyści reprezentują wysoki poziom naukowy i dlatego są mile widziani i cenieni na Uniwersytecie w Edynburgu. Pobyt tam daje im ogromne możliwości rozwoju naukowego, poznania całego organizacyjnego zaplecza, które jest dla tych badań niezbędne. Nasi stypendyści, o czym miałem okazję przekonać się podczas ostatniego pobytu w Edynburgu, prowadzą bardzo ambitne projekty badawcze, mając do dyspozycji zarówno zaplecze naukowe na najwyższym poziomie jak i ich finansowanie.

Współpraca z Wydziałem Lekarskim w Edynburgu obejmuje także wizyty naszych wykładowców, organizację

Księżniczka Anna, doktorzy honoris causa oraz władze Uniwersytetu w Edynburgu

kursów szkoleniowych oraz kursów on-line, które umożliwiają dostęp do wszystkich materiałów badawczych.

W ostatnich latach Uniwersytet w Edynburgu otworzył się na współpracę z innymi polskimi uczelniami medycznymi, co nas bardzo cieszy, ponieważ dzięki temu znajdujemy najlepszych stypendystów, którzy są godnymi ambasadorami polskiego środowiska akademickiego.

75 – lecie Polskiego Wydziału Lekarskiego na Uniwersytecie w Edynburgu obchodzono bardzo uroczystie.

Sześć uczelni: Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytety Medyczne z Wrocławia, Gdańska, Białegostoku, Łodzi oraz nasz Uniwersytet otrzymały specjalnie z tej okazji wybite medale.

Tytułami doktora honoris causa wyróżniono dr Marię Długołęcką-Graham, która jest koordynatorem naszej współpracy, profesora Piotra Laidlera, prorektora Collegium Medicum U.J. oraz mnie.

Jest to dla mnie ogromny zaszczyt tym bardziej, że medale dla uczelni i doktoraty honorowe odbieraliśmy z rąk księżniczki Anny, która jest honorowym kanclerzem Uniwersytetu w Edynburgu. O randze wydarzenia niech świadczy fakt, że księżniczka Anna odwiedza Uniwersytet cztery razy w roku i właśnie jedną z tych wizyt poświęciła jubileuszowi Polskiego Wydziału Medycznego. W uroczystościach uczestniczył także Witold Sobków ambasador RP w Wielkiej Brytanii.

Piękna historyczna karta, długoletnia współpraca, osobiste kontakty i przyjaźnie, uznanie dla pracowitości i osiągnięć naszych stypendystów w Edynburgu sprawiają, że możemy z optymizmem patrzeć w przyszłość. Pamiętamy o założycielach Fundacji Polskiej Szkoły Medycznej, z podziwem patrzymy na nieliczną już grupę tych, którzy aktywnie uczestniczą w jej działaniach. Stanowią dla nas wzorzec patriotyzmu i najwyższych wartości etycznych.

Nominowani do tytułu doktora honoris causa profesor Jacek Wysocki, dr Maria Długołęcka-Graham, profesor Piotr Laidler w towarzystwie księżniczki Anny

REKTOR
PROFESOR JACEK WYSOCKI

Antoni Tomasz Jurasz i jego szkoła chirurgiczna

Jednym z najwybitniejszych, i to w skali światowej, chirurgów polskich był Antoni Tomasz Jurasz, organizator i pierwszy kierownik poznańskiej kliniki chirurgicznej, pionier nowoczesnych technik operacyjnych i metod znieczulania oraz brachyterapii w Polsce. Urodził się 11 lutego 1882 r. w Heidelbergu jako drugie z siedmiorga dzieci Antoniego Stanisława Jurasza (1847-1923), profesora otorynolaryngologii, i Karoliny z domu Gaspey (1859-1940), córki wykładowcy gramatyki języka angielskiego na tamtejszym uniwersytecie. Z domu rodzinnego wyniósł umiłowanie polskości i biegłą znajomość kilku języków obcych, stanowiące trwałe rysy jego osobowości i kształtujące jego losy.

Antoni Tomasz Jurasz

W 1900 r. ukończył gimnazjum w Heidelbergu i na miejscowym uniwersytecie zaczął studiować leśnictwo, ale po roku przeniósł się na studia lekarskie, uzyskując dyplom w 1906 r. Staż zaczął w Szpitalu Niemieckim w Londynie (zapewniającym pomoc ubogim niemieckim imigrantom), a dokończył w heidelberskiej klinice chorób wewnętrznych prowadzonej przez prof. Ludolfa von Krehla (1861-1937), patofizjologa przywiązującego wagę do psychosomatycznego tła chorób i zindywidualizowanego podejścia do pacjenta.

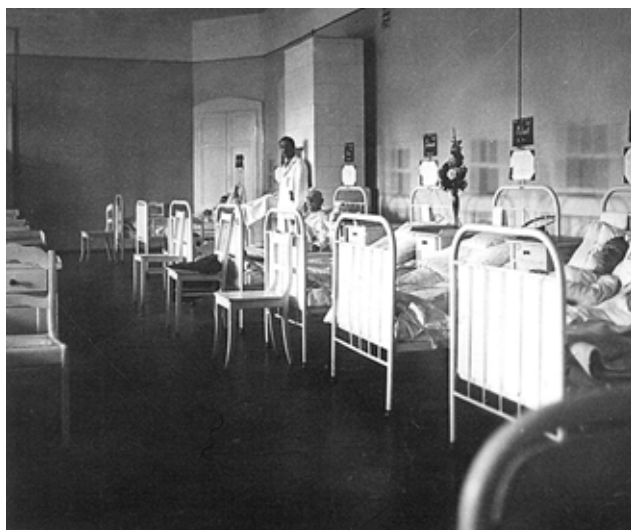
W 1907 r. doktoryzował się na podstawie rozprawy o nowotworach jamy brzusznej, a potem – w sposób typowy dla epoki – zdobywał umiejętności praktyczne poprzez płatne i bezpłatne staże u wybitnych chirurgów europejskich. I tak, praktykował w zakładzie anatomii pato-

logicznej Uniwersytetu w Heidelbergu, potem przyjął posadę lekarza na statku marynarki handlowej płynącym do Afryki i Indii, co pozwoliło mu zdobyć wiedzę o leczeniu chorób tropikalnych. W 1908 r. wrócił do Europy, by znów podjąć pracę na oddziale chirurgicznym Szpitala Niemieckiego w Londynie. W następnym roku został asystentem Ericha Lexera (1867-1946) w klinice chirurgii Uniwersytetu w Królewcu, co pozwoliło mu poznać techniki operacyjne chirurgii plastycznej. W latach 1911-1915 pracował w kierowanej przez Erwina Payra (1871-1946), pioniera odkażania ozonem, klinice chirurgii Uniwersytetu w Lipsku. Coraz więcej publikował, ujawniając zainteresowanie nowoczesnymi metodami znieczulania i chirurgią jamy brzusznej. Podczas wojny bałkańskiej lat 1912-1913 wziął udział w ekspedycji

Wtedy właśnie władze Wszechnicy Piastowskiej, jak początkowo nazywał się Uniwersytet Poznański, poprosiły go, aby objął katedrę i klinikę chirurgii nowopowstałej uczelni. Zaproszenie było szansą na powrót do rodzinnych stron, bo Juraszowie pochodzili z podpoznańskiego Spławia. Propozycję przyjął pod warunkiem, że wraz z nim zatrudniony zostanie jego asystent, Jan Schlingmann. Tak się stało, a Magistrat pokrył koszty ich przeprowadzki.

Do Poznania przyjechał we wrześniu 1920 r. Klinika Chirurgii Uniwersytetu Poznańskiego miała być utworzona na bazie oddziału chirurgicznego Szpitala Miejskiego, ale na miejscu okazało się, że jest to niemożliwe z powodu zbyt skromnych warunków lokalowych. Antoni T. Jurasz zwrócił wtedy uwagę na Szpital Przemienienia Pańskiego, należący do Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia. Wprawdzie mieścił się on w stuletnim gmachu, ale był otoczonym rozległym terenem pozwalającym na gruntowną rozbudowę na wzór frankfurckiego Szpitala Najświętszej Marii Panny. Działając z właściwą sobie energią, uzyskał zgodę na przeniesienie w 1923 r. kliniki i przebudowę architektoniczną oraz modernizację szpitala szarytek.

Już dwa lata później klinika chirurgiczna dysponowała laboratorium klinicznym z pracowniami: chemiczną, hematologiczną, bakteriologiczną, histologiczną, do hodowli tkanek, pokojem do badania przemiany materii i salą sekcyjną. Ponadto urządzono salę dla zabiegów doświadczalnych na zwierzętach, zwierzętarnię i muzeum anatomopatologiczne. W na-

Szpital Przemienienia Pańskiego – sala

Szpital Przemienienia Pańskiego od ogrodu

stępnym latach wybudowano pokazową salę operacyjną dla studentów, salę wykładową, nowy blok operacyjny z trzema salami, pracownię rentgenowską, służącą celom diagnostycznym i terapeutycznym, archiwum i bibliotekę z czytelnią. W przyziemiu urządzono zakład rehabilitacyjny dla usprawniania chorych po urazach kostno-stawowych, w którym znajdowały się m.in.: pokój do nagrzewania, pokój do masażu i basen, do którego pacjentów przywożono specjalną windą.

Z częstych zagranicznych podróży naukowych przywoził kupowane za własne pieniądze aparaty, narzędzia i leki, jeżeli tylko uznawał, że poprawią one warunki leczenia w jego klinice. Tak powstawała nowoczesna i dobrze wyposażona klinika chirurgiczna, która dominowała w działalności Szpitala Przemienienia Pańskiego. Należało do niej bowiem 150 z 260 łóżek szpitalnych (pozostałe były dla „pacjentów internistycznych”). Profesor codziennie od godziny dziewiętej do jedenastej rano przyjmował pacjentów w przychodni przyszpitalnej, a rano i wieczorem sprawdzał stan chorych hospitalizowanych.

Dbął o rozwój młodej kadry naukowej. Starał się stworzyć asystentom warunki do dalszego rozwoju naukowego i zawodowego, nie będąc zazdrosnym o

swoje pomysły naukowe. Zachęcał ich do prac badawczych, potem sprawdzał ich wyniki, a prace gruntownie poprawiał. Z stworzonej przez niego poznańskiej szkoły chirurgicznej wyszli między innymi: prof. Stanisław Bylina – pionier śląskiej onkologii, prof. Wiktor Dega – twórca autorskiego modelu rehabilitacji ortopedycznej, prof. Roman Drews – kierownik kliniki chirurgicznej Akademii Medycznej w Poznaniu, dr Józef Granatowicz – dyrektor Szpitala Elżbietanek w Poznaniu, prof. Jan Krotoski – pierwszy rektor Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego w Poznaniu, kierownik Zakładu Chirurgii Operacyjnej i Doświadczalnej Akademii Medycznej, kierownik Zakładu Traumatologii Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego, prof. Stefan Kwaśniewski – kierownik katedry i kliniki chorób wewnętrznych poznańskiej Akademii Medycznej, dr hab. Leon Mieczkowski – dyrektor Szpitala Elżbietanek w Poznaniu, dr Ludwik Niczyperowicz – ordynator oddziału chirurgii szpitala w Lesznie, prof. Kazimierz Nowakowski, prof. Franciszek Raszeja – dyrektor szpitala ortopedycznego Uniwersytetu Poznańskiego i prof. Feliks Skubiszewski – z czasem jego adiunkt, a po II wojnie światowej pierwszy rektor i patron Akademii Medycznej w Lublinie. Ponadto przez dłuższy czas

zatrudnieni byli lekarze: Błażek, Barlik, Jasiński, Kowalski, Maciejewski, Pieniężny, Reiter, Schmitter, Stein, Strutyński, Suwalski i Winter. Zespołowi lekarzy pomagało 29 siostr instrumentariuszek.

Jak wspominał Józef Granatowicz: „W stosunku do współpracowników, zwłaszcza asystentów, był bardzo wymagający. Domagał się od nich, aby stale troszczyli się o los chorego, często zastanawiali się, czy robiono wszystko, co było możliwe, czy nie popełniono czasem jakiegoś błędu. Dążył, by byli przepojeni zasadami moralności i etyki lekarskiej. (...) Jego niezmierną pracowitość, ogrom wiedzy i osobisty urok stał się wnet niedoścignionym wzorem dla wszystkich jego współpracowników, a równocześnie świetną szkołą głębokiego humanizmu lekarskiego” („Acta Medicorum Polonorum” 2012, z. 1, s. 47).

Antoni T. Jurasz chętnie dzielił się wiedzą i doświadczeniem w zakresie etiologii, patologii oraz diagnostyki niejasnych zaburzeń wewnętrznych, a także technik operacyjnych. Kierowaną przez siebie klinikę chirurgiczną uczynił ośrodkiem konsultacji dla ordynatorów oddziałów chirurgii szpitali prowincjonalnych zachodnich kresów Polski. Na ich prośbę przyjeżdżał lub wysyłał jednego ze swoich asystentów celem ustalenia rozpoznania

Zespół kliniki chirurgicznej UP: od lewej siedzą: Jan Krotoski, Jan Schlingmann, Antoni T. Jurasz, Feliks Skubiszewski, Czesław Maciejewski; od lewej stoją: Józef Granatowicz, Tadeusz Suwalski, Stanisław Winter, Ludwik Niczyperowicz, Ludwik Mierzejewski, Stanisław Bylina

lub przeprowadzenia trudnego zabiegu operacyjnego. Wykładał na kursach dla lekarzy. Na przykład, w 1928 r. przedstawił problematykę diagnozowania i leczenia ostrego zapalenia wyrostka robaczkowego uczestnikom takiego kursu zorganizowanego w Ciechocinku.

Ponadto pełnił funkcje dziekana Wydziału Lekarskiego i prorektora Uniwersytetu Poznańskiego. Z zamiłowaniem prowadził wykłady dla studentów medycyny.

Aby skuteczniej wychowywać młodzież, starał się do niej zbliżyć i na szereg lat przyjął godność kuratora Koła Medyków oraz prezesa Akademickiego Związku Sportowego, szczególnie wspierając sekcję wioślarską. Przez wiele lat był prezesem Okręgu Poznańskiego Polskiego Czerwonego Krzyża.

Odrębne pole jego działalności stanowiło krzewienie neopanslawizmu w środowisku lekarskim. Dążąc do zjedno-

czenia narodów słowiańskich, wraz z prof. Adamem Karwowskim (1873-1933) i prof. Władysławem A. Gluzińskim (1856-1935) wystąpił z inicjatywą utworzenia Wszechsłowiańskiego Towarzystwa Lekarskiego.

Poślubił Stanisławę Augustynowiczównę, najstarszą córkę popularnego w okresie międzywojennym malarza akwarelisty, absolwenta Szkoły Monachijskiej, Aleksandra. Nie doczekali się potomstwa. Nieliczne wolne chwile spędzał na polowaniach.

ANITA MAGOWSKA

Ostatnie lata życia prof. Antoniego T. Jurasza

W liście do siostry Antoni T. Jurasz gorzko podsumował swoje rozstanie z Wydziałem Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego: „wyrzucili mnie jak psa”. Od 1947 r. przebywał na emigracji w USA. Miał 65 lat, a więc był w wieku emerytalnym, lecz jako wybitny chirurg o światowej sławie uzyskał obywatelstwo amerykańskie i prawo wykonywania praktyki lekarskiej, co pozwoliło mu utrzymać żonę i siebie. Żyli skromnie. Pracował w St. Clare Hospital w Nowym Jorku, a w ostatnich latach życia prowadził prywatną praktykę chirurgiczną w Margaretville. Wolne chwile poświęcał ulubionemu myślistwu.

Uczestniczył w życiu naukowym. Powierzono mu obowiązki redaktora naczelnego „World Journal of Surgery”, uczestniczył w międzynarodowych kongresach chirurgów. Zmarł 19 sierpnia 1961 r., tuż po powrocie z takiego kongresu w Dublinie. Jego śmierć odnotowały najważniejsze czasopisma chirurgiczne świata. Zgodnie z ostatnią wolą, w 1977 r. prochy prof. Antoniego T. Jurasza spoczęły w rodzinnym grobowcu na stokach poznańskiej Cytadeli.

ANITA MAGOWSKA

Historia Polskiego Wydziału Lekarskiego w Edynburgu

W

W literaturze zachowało się wiele opisów założenia Polskiego Wydziału Lekarskiego przy Uniwersytecie w Edynburgu. Różnią się drobnymi szczegółami, dlatego warto sięgnąć do relacji napisanej przez jego pierwszego dziekana – prof. Antoniego Tomasza Jurasza, w 1941 r. opublikowanej w języku polskim na łamach „Proceedings of the Royal Society of Medicine” (Vol. XXXV, s. 17-24). Trzeba uzupełnić, że Profesor został zmobilizowany w końcu sierpnia 1939 r. i jako chirurg naczelny uczestniczył w walkach o Twierdzę Modlin. Po zajęciu jej przez Niemców znalazł się w niewoli, z której uciekł. Wraz z żoną przedostał się przez zieloną granicę na południe, a potem do Francji (A.M.).

Antoni Tomasz Jurasz

W czerwcu 1940 r., po katastrofie Francji, część wojsk polskich znalazła się w Wielkiej Brytanii, a ściślej mówiąc, w Szkocji. W jednym z obozów znajdowała się znaczna ilość polskich lekarzy wojskowych. Pułkownik Irvin Fortescu, który był wówczas oficerem łącznikowym pomiędzy władzami brytyjskimi a dowództwem wojsk polskich w Szkocji, stwierdziwszy, iż w okresie reorganizacji wojsk armii polskiej nie wszyscy lekarze polscy znajdą zatrudnienie, wystąpił z propozycją by lekarze specjaliści udali się na pewien czas do wojskowego szpitala w Edynburgu na staż oraz dla nawiązania pierwszych kontaktów z miejscowym światem lekarskim. Komendantem szpitala wojskowego (Castle Military Hospital) w Edynburgu był ppłk. Prof. Crew, który nie tylko zaakceptował ten projekt, lecz następnie dowiedziawszy się iż pomiędzy przebywającymi w Szkocji polskimi lekarzami wojskowymi znajduje się, z jednej strony, znaczna ilość profesorów – wykładowców polskich wydziałów medycznych, z drugiej strony, znaczna ilość absolwentów i studentów

polskich wydziałów lekarskich, wystąpił z projektem, by w porozumieniu z fakultetem medycznym Uniwersytetu w Edynburgu, utworzyć Polski Wydział Lekarski przy tymże Uniwersytecie, dając tą drogą możliwość profesorom i wykładow-

com polskim kontynuacji ich pracy naukowej, zaś absolwentom i studentom ukończenia ich studiów lekarskich.

Projekt ten znalazł aprobatę polskich władz wojskowych, a Szef Służby Zdrowia I Korpusu, stacjonującego w Szkocji, płk dr Kurtz, popierany przez generała Kukiela, dowódcę Wojsk Polskich w Szkocji, wystosował raport do Naczelnego Wodza w Londynie z przedstawieniem całej sprawy. Szef Służby Zdrowia Sztabu Naczelnego Wodza, płk dr Gergovich przedstawił sprawę Generałowi Sikorskiemu i uzyskał jego aprobatę. Minister Spraw Wewnętrznych prof. Stanisław Kot, uznając wielką doniosłość dla nauki polskiej utworzenia Wydziału Lekarskiego w Edynburgu, udzielił entuzjastycznie poparcia całej sprawie i, na podstawie uchwały Rady Ministrów 22 października 1940 r. upoważnił prof. dr. A. Jurasza do prowadzenia pertraktacji w imieniu Rządu w sprawie utworzenia Polskiego Wydziału Lekarskiego przy Uniwersytecie w Edynburgu.

Przedstawiona przez ppłk. Prof. Crew Wydziałowi Lekarskiemu w Edynburgu sprawa utworzenia Polskiego Wydziału Lekarskiego przy tym Uniwersytecie została przez Dziekana tego Wydziału prof. Sydney'a Smitha i cały Wydział jednomyślnie zaakceptowana. Rektor Uniwersytetu Sir Thomas Holland, również i Senat Uniwersytecki, wyrazili swą aprobatę.

Rozpoczęły się pertraktacje, w których ze strony polskiej uczestniczył Komitet Organizacyjny w osobach: prof. Jurasz – przewodniczący, członkowie: prof. J. Fegler (Kraków), prof. W. Koskowski (Lwów), prof. Lakner (Poznań), prof. Rogalski (Kraków), prof. Rostowski (Lwów) oraz Szef Służby Zdrowia Armii Polskiej płk dr Gergovich.

W dniu 24 lutego 1940 r. umowa dotycząca utworzenia Polskiego Wydziału lekarskiego przy Uniwersytecie w Edynburgu została podpisana pomiędzy Rządem Polskim a Uniwersyteciem Edynburskim.

W dniu 22 marca 1941 r. w obecności Prezydenta Rzplitej i przedstawicieli Rządu Brytyjskiego, Miasta Edynburga, władz uniwersyteckich, odbyła się uroczysta inauguracja Polskiego Wydziału Lekarskiego w Edynburgu. ■

Prowizoryczna tablica ogłoszeń Wydziału

Grono nauczające

P

Polski Wydział Lekarski był wprawdzie afiliowany przy szkockim uniwersytecie, lecz miał polskich profesorów, polskich studentów i polski jako język wykładowy. Ponadto funkcjonował w oparciu o polskie prawo i przywileje uniwersytetów w Polsce, a jego dziekan miał uprawnienia rektora. Grono nauczające powstało z przekształcenia komitetu organizacyjnego PWL, który wiosną 1941 r. powołał prof. Stanisław Kot – Minister Spraw Wewnętrznych Rządu Polskiego. Z czasem dołączały do niego osoby, którym udało się przedostać do Szkocji, posiadające różne stopnie wojskowe i pochodzące z różnych ośrodków akademickich, ale z przewagą Uniwersytetu Poznańskiego i Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Poza dziekanem i zarazem wykładownicą chirurgii – ppłk. prof. Antonim T. Juraszem, z Uniwersytetu Poznańskiego pochodzili: uczący stomatologii – kpt. prof. Leon Lakner, internista – kpr. pchor. doc. dr Wiktor Tomaszewski, fizyk – pchor. dr Bernard Czemplik, otolaryngolog – kpr. pchor. dr Jarosław Iwaszkiewicz, chirurg wykładający o zasadach znieczulania – kpr. pchor. dr Roman Rejthar i histopatolog oraz patolog – pchor. dr Wacław Stocki.

W skład grona nauczającego weszło siedmiu przedstawicieli Uniwersytetu Jagiellońskiego, a mianowicie: fizjolog i patolog ogólny – kpt. prof. Jerzy Fegler, anatom – mjr prof. Tadeusz Rogalski, dermatolog i wenerolog – por. doc. dr med. Henryk Reiss, biolog i genetyk – doc. dr fil. Bronisław Śliżyński, pediatra dr Zdzisław Malkiewicz i ginekolog – kpt. dr Czesław Uhma.

Do wykładowców pochodzących z Uniwersytetu Lwowskiego należeli: farmakolog – prof. dr med. Włodzimierz Koskowski, neurolog i psychiatra – mjr prof. dr med. Jakub Rostowski, histolog – por. doc. dr Marian Kostowiecki, toksykolog i farmakolog – prof. Józef Dadlez (dołączył do grona PWL z pewnym opóźnieniem) i biochemik – por. doc. dr Tadeusz Mann.

Uniwersytet Warszawski reprezentowali: radiolodzy – kpt. doc. dr med. Adam Elektorowicz i kpt. dr med. Jan Kochanowski, internista – por. doc. dr med. Antoni Fidler, chemik – por. doc. fil. Edmund Mystkowski, toksykolog – dr med. Tadeusz Dekański, chirurg – płk dr med. Tadeusz Sokołowski i okulista – kpt. dr med. Jan Ruszkowski, który w Edynburgu otrzymał tytuł profesora.

Już po rozpoczęciu zajęć akademickich do grona nauczającego PWL dołączyli: wykładowca higieny – mjr prof. dr med. Bruno Nowakowski z Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, a w 1942 r. dermatolog i wenerolog – prof. dr med. Adam Straszynski, fizjolog – ppłk. doc. dr med. Włodzimierz Missiuro oraz fizyk – doc. dr fil. Aleksander Jabłoński.

Braki w obsadzie kadrowej uzupełnili szkoccy profesorowie: W. G. Clark, genetyk F. A. W. Crew, internista Leyhourne S. P. Davidson, anatomopatolog Alexander Drennan, chemik Guy F. Marrian, bakteriolog Thomas J. Mackie, ginekolog i położnik – Robert William Johnstone, pediatria – Charles McNeil i wykładowca medycyny sądowej – Sydney A. Smith.

Polscy uczeni związani z Uniwersyteciem w Edynburgu oraz uczelniami angielskimi nie zrezygnowali z aktywności i utworzyli Association of Polish University Professors and Lecturers in Great Britain, które wydawało serię broszur w Oxford University Press. Na ich łamach przedstawiano różne problemy Polski i poszukiwano rozwiązań możliwych do przyjęcia po zakończeniu II wojny światowej. Ponadto grono nauczające PWL było zaangażowane w redagowanie „Lekarza Wojskowego”, ukazującego się w Edynburgu. W perspektywie wszystkich był powrót do Ojczyzny, ale po układzie jałtańskim dla wielu było to zbyt niebezpieczne.

Kiedy rząd Wielkiej Brytanii uznał pojałtańską PRL, Polski Wydział Lekarski w Edynburgu utracił rację istnienia i zapadła decyzja o jego likwidacji. Od 1945 r. stopniowo zwalniano nauczycieli akademickich i likwidowano jednostki organizacyjne. Ostatnimi pracownikami PWL byli: J. Ruszkowski, W. Tomaszewski

i Cz. Uhma, którzy utracili pracę w grudniu 1948 r. Ostateczne zamknięcie PWL nastąpiło 31 marca 1949 r., w którym to dniu ostatni studenci zdali egzamin poprawkowy.

Proces przemieszczania wykładowców PWL był więc rozciągnięty w czasie. Pierwszymi wykładowcami PWL, który po zakończeniu działań wojennych zdecydowali się na repatriację, byli: prof. Adam Straszynski (objął katedrę i klinikę dermatologii Uniwersytetu Poznańskiego) i prof. Bruno Nowakowski. W czerwcu 1947 r. do Poznania przyjechali: prof. Józef Dadlez (został kierownikiem katedry i zakładu farmakologii), prof. Leon Lakner (odtąd kierownik katedry stomatologii i Studium Lekarsko-Dentystycznego), dr Jarosław Iwaszkiewicz oraz dr chemii Lech Działoszyński (z czasem ukończył studia lekarskie i objął katedrę biochemii i analityki Akademii Medycznej w Poznaniu).

Na szczególną uwagę zasługuje Tadeusz Sokołowski, który przed wojną wraz z prof. A. T. Juraszem redagował czasopismo „Chirurgia Polska”, a w Edynburgu został jego asystentem. Edynburg opuścił już w 1942 r., ponieważ brakowało chirurgów w Wojsku Polskim. Zgłosił się do 2. Korpusu Polskiego, aby pracować w szpitalach wojskowych na Bliskim Wschodzie i we Włoszech. M.in. operował żołnierzy uczestniczących w bitwie o Monte Cassino. Po zakończeniu wojny wrócił do Anglii, a w 1948 r. zdecydował się na repatriację i objął kierownictwo kliniki chirurgii Akademii Medycznej w Szczecinie.

Z Edynburga do ojczyzny wróciło jeszcze kilka osób, w tym: Włodzimierz Missiuro, który objął katedrę fizjologii war-

szawskiej Akademii Medycznej i założył w stolicy Instytut Kultury Fizycznej oraz Tadeusz Rogalski, który objął katedrę anatomii Akademii Medycznej w Krakowie.

Obawy przed represjami w komunistycznej Polsce sprawiły, że większość osób należących do grona nauczającego PWL wybrała jednak emigrację. I tak, możliwości rozwoju naukowego w Anglii znalazł Jerzy Fegler, który podjął pracę w Institute of Animal Anatomy w Barbrahem – Cambridge. Takie szanse pojawiły się także przed Tadeuszem Mannem, który przed II wojną światową doktoryzował się na Uniwersytecie w Cambridge, co ułatwiło mu podjęcie tam pracy i prowadzenie badań nad fizjologią i biochemią rozrodu. Z czasem został profesorem tej uczelni.

Wśród tych, którzy pozostali w Zjednoczonym Królestwie byli między

innymi: Wiktor Tomaszewski (początkowo pracował w Nigerii, a potem w zakładzie interny Uniwersytetu w Edynburgu), Bronisław Śliżyński i jego żona Helena (znaleźli posady w zakładzie genetyki wspomnianej uczelni), Czesław Rayski (pracował w zakładzie zoologii tej uczelni), Jan Ruszkowski (podjął pracę w jakimś instytucie medycznym w Londynie) i Czesław Czekałowski (znalazł zatrudnienie w zakładzie bakteriologii Uniwersytetu w Leeds). W Szkocji pozostali także: Józef Goldberg i Wilhelm Lax (podjęli praktykę lekarską), Adam Elektorowicz (został ordynatorem w szpitalu) i Zdzisław Malkiewicz (objął stanowisko ordynatora w szpitalu pediatrycznym w Penley Hall pod Liverpool),

Do Ameryki Północnej wyemigrowali między innymi: Antoni Fidler (objął katedrę medycyny wewnętrznej Uniwersytetu

w Ottawie), Marian Kostowiecki (objął katedrę anatomii Uniwersytetu w Filadelfii), Zbigniew Menschik (podjął pracę w katedrze anatomii Uniwersytetu Stanowego w Waszyngtonie), Olgierd Lindan (z czasem został profesorem Uniwersytetu w Cleveland), Czesław Uhma (objął kierownictwo kliniki ginekologicznej w Nowej Szkocji w Kanadzie) i Zbigniew Godłowski (osiadł w Chicago). Ponadto Włodzimierz Koskowski podjął pracę w katedrze farmakologii Uniwersytetu w Egipcie, a Roman Rejthar zamieszkał w Nowej Zelandii, gdzie praktykował jako lekarz.

Losy pozostałych nauczycieli akademickich związanych z edynburskim PWL są również znane. Ich działalność lekarska i naukowa pozostawiła trwałe ślady w wielu krajach świata.

Absolwenci

Skala zainteresowania młodzieży studiami na Polskim Wydziale Lekarskim w Edynburgu zaskoczyła jego dziekana – prof. Antoniego T. Jurasza. W pierwszym roku akademickim, a więc 1940-1941, zgłosiło się (bądź zostało odkomenderowanych z oddziałów Wojska Polskiego) 47 kandydatów w mundurach wojskowych i 28 cywilów (11 mężczyzn oraz 17 kobiet). Pojawianie się tych ostatnich było zaskoczeniem. Byli to młodzi ludzie, którzy już zaczęli studia w Wielkiej Brytanii, ale do Edynburga przyciągnęła ich możliwość kształcenia się w języku ojczystym.

Zainteresowanie polskiej młodzieży studiami w ramach PWL nie malało, co obrazują dane z roku akademickiego 1943-1944, kiedy uczyło się tam 119 żołnierzy (w tym 4 kobiety) i 63 cywilów (17 mężczyzn i 46 kobiet). W kolejnym roku akademickim było 246 studentów. W ciągu całej działalności na PWL w Edynburgu przyjęto 341 studentów, z których dyplom lekarski uzyskało 227 osób, z których do Polski wróciło tylko 18. Do repatriantów należał lek. Olech Szczepski, który z czasem został kierownikiem katedry chorób dzieci Akademii Medycznej w Poznaniu i rektorem tej uczelni.

Zamknięcie PWL było dla wielu studentów prawdziwym dramatem. W 1945 r. studia zamierzało podjąć prawie 200 młodych ludzi. Nie było to już możliwe, bo władze brytyjskie przystąpiły do stopniowej likwidacji Wydziału i zwalniania jego kadry nauczającej. Zamknięcie Szpitala Paderewskiego i pakowanie jego wyposażenia uniemożliwiało przeprowadzanie zajęć klinicznych. Ostatnim 33 studentom umożliwiono kontynuowanie nauki na uniwersytetach w Edynburgu (10 osób), Dundee (2), Bristolu (2), Newcastle (8 studentów przyjętych do Dental School), Leeds (3), Aberdeen (3), Sheffield (2) i Birmingham (3).

Decyzja o pozostaniu na obczyźnie nie była łatwa, bo polscy lekarze mogli uzyskać zatrudnienie w brytyjskim systemie opieki zdrowotnej dopiero od 18 grudnia 1947 r., kiedy parlament Zjednoczonego Królestwa przyjął odpowiednie regulacje prawne. Część absolwentów PWL wykonywała zawód w koloniach i protektoratach Anglii.

Warto przypomnieć, że 19 absolwentów PWL uzyskało w ramach jego struktur stopień naukowy doktora, co pomogło im w dalszej karierze. Np. dr Henryk Urich kierował katedrą neuropatologii w Londynie.

ANITA MAGOWSKA

Szpital Paderewskiego

Wkrótce po otwarciu Polskiego Wydziału Lekarskiego w Edynburgu udało się założyć Szpital Paderewskiego, w którym leczono tylko Polaków w związku z czym zajęcia kliniczne odbywały się bez bariery językowej. Było faktem niezwykłym, że do powstania tego szpitala najbardziej przyczyniła się Amerykanka, Charlotte Kellog – przewodnicząca nowojorskiego Paderewski Testimonial Fund Inc. Była wdową po prof. Vernonie Kellogu, który po I wojnie światowej organizował pomoc humanitarną dla odrodzonej Polski, zwłaszcza transporty żywności dla dzieci.

W ostatnim okresie życia sam Ignacy Paderewski wyraził zamiar przeznaczenia większości pieniędzy z funduszu nazwanego jego imieniem na szpital dla polskich uchodźców wojennych. W zbieranie datków na ten cel oraz w organizację szpitala zaangażowanych było wiele osób związanych z Anglo-American Committee for the War Refugees oraz przedstawiciele szkockiej administracji zdrowiem publicznym. Władze szkockie ponosiły wszystkie bieżące koszty uruchamiania Szpitala Paderewskiego.

Wprawdzie polscy studenci mogli odbywać szkolenia w edynburskich Royal Infirmary i Sick Children's Hospital, ale tylko w Szpitalu Paderewskiego uczyli się pod kierunkiem polskich klinicystów oraz bez przeszkód porozumiewali się z pacjentami. Utworzono w nim oddziały: chirurgii, medycyny wewnętrznej, ginekologii i położnictwa, okulistyki, pediatrii, otolaryngologii, stomatologii, elektroterapii, przychodnię, gabinet rentgenowski i dwie sale operacyjne.

Szpital Paderewskiego był bardzo potrzebny Polakom, czego dowodzą dane statystyczne. W 1942 r. hospitalizowano 929 pacjentów, 4.524 przyjęto w przychodni, wykonano 483 operacje, leczono stomatologicznie 2.835 chorych. W roku następnym przyjęto do tego szpitala 1.375 pacjentów, a do przychodni 5.069 osób, ponadto odbyto 10.353 wizyt domowych, wykonano 729 operacji i leczono stomatologicznie 4.012 osób.

Intencją fundatorów Szpitala Paderewskiego było przekazanie po zakończeniu wojny jego wyposażenia jednemu z wydziałów lekarskich w Polsce. Dziekan Antoni T. Jurasz był przekonany, że tzw. ruchomy Szpital Paderewskiego (kilkadziesiąt dobrze

wyposażonych ambulansów), instrumentarium i aparaturę medyczną otrzyma Wydział Lekarski Uniwersytetu Poznańskiego, z którym przed wojną był tak blisko związany. Kiedy w 1947 r. przyjechał w tej sprawie do Warszawy, okazało się jednak, że resort zdrowia zajmuje wobec tego daru inne stanowisko. Po pierwsze, miała go otrzymać nowopowstająca uczelnia medyczna w Stalinogrodzie, jak wtedy nazywano Katowice. Po drugie, resort nie wyrażał zgody na nadzorowanie użytkowania mienia Szpitala Paderewskiego przez jego fundatorów, czyli przedstawicieli wspomnianej już Fundacji Paderewskiego, co było jej statutowym wymogiem. Kiedy prof. Antoni T. Jurasz dowiedział się, że w funkcjonariusze aparatu bezpieczeństwa mają zamiar aresztować uczestniczącego w negocjacjach prof. Stanisława Kota, natychmiast wyjechał wraz z nim do Anglii. Nie wiadomo, co stało się z mobilnym szpitalem, który został dostarczony ze Szkocji do Polski. Być może otrzymało go wojsko. Natomiast paczki z instrumentarium i aparaturą leżały w jednym z brytyjskich portów tak długo, aż ich użytkowanie przestało być możliwe.

ANITA MAGOWSKA

Fundusz Pamięci

Pomysłodawcą powstania Funduszu Pamięci Polskiego Wydziału Lekarskiego przy Uniwersytecie w Edynburgu mającego wspierać młodych lekarzy pragnących zdobywać wiedzę i umiejętności w Edynburgu był jeden z absolwentów PWL-u, dr Zbigniew Sobol. Jego faktycznym spiritus movens pozostawał natomiast dr Wiktor Tomaszewski – wykładowca i kustosz pamięci PWL-u, główny organizator powojennych spotkań jego absolwentów, w 1985 roku uhonorowany doktoratem honoris causa AM w Poznaniu a w roku 1991 honorowym doktoratem Uniwersytetu w Edynburgu. Rozmowy dotyczące organizacji funduszu trwały od 1983 roku, a jego powstanie ogłoszono 21 czerwca 1986 r. przy okazji obchodów 45-lecia powstania PWL-u, połączonych z otwarciem muzeum zawierającym związane z nim historyczne zbiory.

Fundusz miał być zarządzany przez Komitet składający się z dwóch przedstawicieli Uniwersytetu w Edynburgu, przedstawiciela Polskiego Wydziału Lekarskiego oraz Rektora Akademii Medycznej w Poznaniu.

Do stycznia 2015 r. beneficjentami funduszu było 73 naukowców różnych specjalności z uczelni medycznych w całej Polsce, w tym 29 (czyli najwięcej) z Poznania. Wielu z nich kontynuowało współpracę z edynburskim ośrodkiem już po powrocie do Polski, a niektórzy wrócili do Szkocji korzystając ze wsparcia innych fundacji. Poza stypendiami dla badaczy z Polski, fundusz finansował co cztery lata wykłady im. prof. Antoniego Jurasza mające służyć wymianie informacji dotyczących najnowszych osiągnięć medycyny.

Dzięki temu od 1987 roku Polskę odwiedzają wybitni naukowcy z Edynburga.

Początki działalności funduszu były trudne. Pierwsze stypendium udało się przyznać w 1988 roku (otrzymał je dr Roman Meissner, historyk medycyny), kolejne dwa dopiero trzy lata później.

Przełomowy dla działalności funduszu był rok 2002, w którym ważyły się losy programu. Przy wydatnym wsparciu żyjących przedstawicieli PWL-u podjęto wówczas kroki zmierzające do nasilenia współpracy, nie tylko w ramach funduszu. Dzięki ini-

cjatywie rektora AM prof. Leona Drobnika i przy wsparciu Uniwersytetu w Edynburgu rozpoczęto wówczas wdrażanie programu Problem Based Learning. Wzrosło jednocześnie zainteresowanie stypendiami, a dzięki korzystnej sytuacji ekonomicznej także możliwości ich przyznawania. Po wejściu do Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku atrakcyjność oferty stypendialnej nieco zmalała, co miało związek z łatwiejszym niż kiedyś dostępem do praktyki klinicznej w innych krajach oraz ze spadkiem wartości funta.

Już w 2002 roku Senat AM w Poznaniu wyraził zgodę na zawarcie niezależnej od funduszu umowy o współpracy z Uniwersytetem w Edynburgu, do podpisania której jednak wówczas nie doszło. Ostatecznie bezterminowe porozumienie udało się podpisać w 2009 roku. Uniwersytet w Edynburgu dołączył tym samym do – wtedy - trzydziestu uczelni medycznych, głównie europejskich i amerykańskich, współpracujących z Uniwersytetem Medycznym w Poznaniu.

Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

FAKTY

Dwumiesięcznik
informacyjny Nr 4/2016

UIMP

A jubilee
of The Polish School of Medicine
at the University of Edinburgh

Chronology of The Polish School of Medicine at the University of Edinburgh and The Polish School of Medicine Memorial Fund in Edinburgh and their links to the Poznan University of Medical Sciences

1919 – professor Adam Wrzosek, Dean and organizer of the Faculty of Medicine at Poznan University, appoints professor Antoni Tomasz Jurasz to manage the Chair and Clinic at Poznan University;

1940-1941 – professor A.T. Jurasz, as a plenipotentiary of Polish Government, negotiates the foundation of the Polish School of Medicine at the University of Edinburgh and becomes the chairman of the Organising Committee of that School;

22th March, 1941 – ceremonial opening of the Polish School of Medicine in McEwan Hall at the University of Edinburgh – the opening is made by the President Wladyslaw Raczkiewicz on the basis of an agreement concluded between Polish Government and the University of Edinburgh on 24th February 1941;

1941-1945 – professor A.T. Jurasz Dean of the School with the authority of the Rector;

1941-1949 – the period of the Polish School of Medicine functioning; the academic staff originate from the faculties of medicine at Poznan, Vilnius, Lviv, Warsaw and Krakow Universities; Docent Wiktor Tomaszewski, a graduate of the Faculty of Medicine at Poznan University and a lecturer of the Polish School of Medicine in Edinburgh, develops the first medical English-Polish dictionary for the students of the School; 337 students enrolled, 227 were awarded the title of a medicine doctor, 19 were awarded the diploma of Ph.D. in medical sciences;

March, 1949 – the last examination session at the Polish School of Medicine in Edinburgh;

15th November, 1949 – Professor J. Rostowski, the Dean of the Polish School of Medicine in years 1946-1949, unveils, in the courtyard of the College of Medicine at Teviot Place, a table commemorating the existence of the Polish School;

20th September, 1961 – professor A.T. Jurasz dies in New York; according to his last will, his ashes are buried in Poznan, in the family tomb located on the Citadel slopes, and his medical instruments are donated to 2nd Surgery Clinic of the Medical University of Poznan, managed by his former student, Professor Roman Drews;

1966 – the First Global Meeting of lecturers and graduates of the Polish School of Medicine at the University of Edinburgh, on the 25th anniversary of its foundation; from then on similar reunions take place every 5 years;

1986 – 45th anniversary of the foundation of the Polish School of Medicine at the University of Edinburgh;

– thanks to the efforts of Docent Wiktor Tomaszewski, and the support of the graduates and friends, as well as Professor Whitby – the Dean of the College of Medicine at the University of Edinburgh and the staff of the Medical Library of the University, there is established a permanent Historical Collection located in the Committee Room on the premises of Erskine Medical Library (from then known as the “Polish Room”), the opening took place on 21st June 1986;

– setting up the Polish School of Medicine Memorial Fund the purpose of which is to grant scholarships to Polish medical scientists and promote the scientific links between Poland and the University of Edinburgh;

1988 – professor Roman Meissner, the Head of the History of Medicine Department at the Medical University of Poznan, becomes the first scholar of the Fund;

1991 – celebration of the 50th anniversary of the Polish School of Medicine;

– presenting the Honoris Causa title to Docent W. Tomaszewski, by the University of Edinburgh, in recognition of his achievements for the Polish School of Medicine, the graduates of the School and the society of Edinburgh, where he served as a general practitioner for 40 years;

– the celebration was participated by Professor Pawlaczyk, the pro-Dean of the Medical University of Poznan, who presented the University with a special Medal with the following wording “50 years of academic links”;

March, 2002 – the 60th anniversary of the foundation of the Polish School of Medicine at the University of Edinburgh;

Fakty UMP

Dwumiesięcznik informacyjny Nr 4/2016, Rok XV, ISSN 1899-2978

Redaktor naczelna: Helena Czechowska

Współpraca: Exemplum (opracowanie komputerowe), Dominika Bazan (dział promocji), Mirosław Baryga (fotografie)

Adres redakcji: DS Aspirynka, ul. Rokietnicka 6, 60-806 Poznań, tel./fax.: 061 658 41 03, e-mail: fakty@ump.edu.pl

Wydawca: Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, ul. Fredry 10, 61-701 Poznań

Druk: Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak, Poznań

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych i zastrzega sobie prawo do redagowania i skracania nadesłanych tekstów.

Numer zamknięto 30 sierpnia 2016, nakład 800 egz.

© Copyright by Fakty UMP, UMP

Professor J. Wachowiak receives for our university a medal from hands of HRH Princess Anna

- the anniversary meeting of the School's graduates, attended in Edinburgh by - Professor Leon Drobniak, the Rector of the Medical University in Poznan and Professor Wanda Baer-Dubowska, Pro-Rector for International Cooperation;
- the analysis of the achievements of the Polish School of Medicine Memorial Fund and definition of further development of the scholarship program for Polish doctors;

1-2 October, 2002 - academic staff, scholars and friends of the Polish School of Medicine visit the Medical University of Poznan;

- talks concerning the activities of the Polish School Fund;
- arriving at the decision on entrusting the Medical School in Poznan with the promotion and coordination, on Polish part, of the Fund's scholarship program, the plenipotentiary of the Rector of the Medical University of Poznan for the Coordination of Cooperation with the Polish School of Medicine Memorial Fund becomes Professor Jacek Wachowiak;
- professor Lucas Kulczyki Georgetown University (USA), during the ceremonial inauguration of the academic year 2002/2003 at the Medical University of Poznan, gives a lecture under the title: "Historical importance of the Polish School of Medicine at the University of Edinburgh (1941-1949)";

15th June, 2004 - a meeting of the Graduates of the Polish School of Medicine in Edinburgh and an all-Polish meeting of the holders of The Polish School of Medicine Memorial Fund scholarships on the 55th anniversary of the end of activity of the School, organised by the Medical University of Poznan. The agenda of the meeting included:

1. A lecture under the title: History of the Polish School of Medicine at the University of Edinburgh - on the 55th anniversary of the end of activity of the School - Professor Roman

Meissner, MD, PhD, the Head of the Department of Medical Sciences History at the Medical University of Poznan.

2. A lecture under the title: Activities and achievements of the Polish School of Medicine Memorial Fund at the University of Edinburgh - Dr Maria Dlugolecka-Graham, an Honourable Coordinator of the Polish School of Medicine Memorial Fund in Edinburgh.
3. Antoni Jurasz Lecture, 2004: "Thermal Effects of the Laser in Stape Surgery" - Robert Mills MS Mphil FRCS (Eng.) FRCS (Ed), Otolaryngology Unit, University of Edinburgh.
4. Poster presentation of the history of the Polish School of Medicine in Edinburgh and the activities of the Polish School of Medicine Memorial Fund prepared by Dr Maria Dlugolecka-Graham, an Honourable Coordinator of the Polish School of Medicine Memorial Fund in Edinburgh.
5. A meeting of the former holders of the scholarships of the Polish School of Medicine Memorial Fund in Edinburgh.

July, 2004 - the relocation of the Polish Historical Collection from Erskine Medical Library ("Polish Room") to the Chancellor's building on the premises of the new complex of the University of Edinburgh Medical School;

1986-2004 - during 18 years of activity of the Polish School of Medicine Memorial Fund in Edinburgh, 17 doctors benefited from its scholarship program, including 8 persons from Poznan and 1-2 respectively from Bialystok, Gdansk, Lodz, Lublin, Katowice and Wroclaw;

5th April, 2005 - ceremonial opening of the permanent Polish Historical Collection at new venue;

PROF. JACEK WACHOWIAK,
RECTOR'S PLENIPOTENTIARY FOR THE MATTERS OF COORDINATION
AND CO-OPERATION WITH THE UNIVERSITY OF EDINBURGH

A jubilee of The Polish School of Medicine at the University of Edinburgh

T

The Polish School of Medicine at the University of Edinburgh was founded 75 years ago, on the initiative of Professor Antoni Jurasz. It was a chance for war exiles to complete studies interrupted by the outbreak of the war, or to undertake them. 227 Polish doctors were educated at the Polish School of Medicine and 19 of them obtained the doctor of medicine degree.

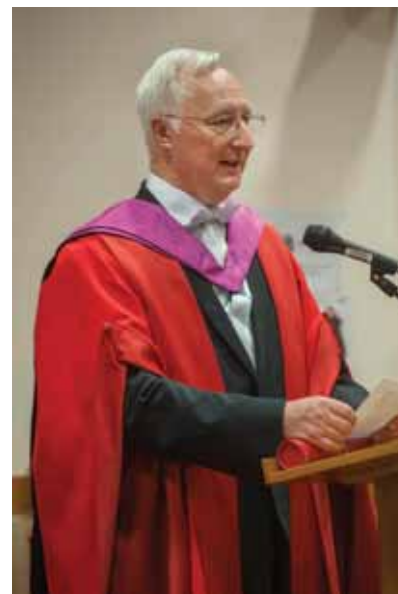
Right now we are celebrating a jubilee of the School's founding, and it is a great opportunity to remind of this

Doctor honoris causa diploma is received by dr Maria Długolecka-Graham

Professor Jacek Wysocki receives doctor honoris causa diploma from hands of HRH Princess Anna

Thanks for the received honour are delivered by professor Jacek Wysocki

beautiful history which interweaves with the history of our University. For we have that privilege that the founder of the School, Professor Antoni Jurasz, was connected with Poznan and our Faculty of Medicine at that time, and among the lecturers we could also name representatives of the Poznan's medical world.

I am glad that our University is the beneficiary of these beautiful traditions, and that today we have the honour to be the coordinator of cooperation between the University of Edinburgh and medical universities in Poland. This fact is of great significance for us as the University of Edinburgh is an institution with very good quality of education, carries out scientific research on a large scale which places the University high in global rankings. We have the opportunity to benefit from these achievements.

In the difficult years, during which we stayed behind the "iron curtain", our contacts with the University of Edinburgh were perceived reluctantly by the political authorities. The founding of Polish School of Medicine Memorial Fund in 1986, set up and financed by the graduates of the School, and political changes in Poland in 1989, revived the cooperation and made it enter higher level.

At present, the greatest strength of the fund is the scholarship program addressed to the best graduates of Polish medical universities. I get a lot of satisfaction from the fact that our scholars represent high scientific level and therefore are welcome and valued at the University of Edinburgh. Their stay there offers great opportunities of scientific development, and allows getting familiar with the entire organisation base which is indispensable for the research. Our scholars, which I could personally observe during my last visit in Edinburgh, carry out very ambitious research projects, having at their disposal both the top level scientific base and sufficient financing.

Our cooperation with the College of Medicine in Edinburgh also includes the visits of our lecturers, organisation of training courses and on-line courses, which allow access to all research materials.

HRH Princess Anna, honoris causa doctors and authorities of the University of Edinburgh

Over the last few years, the University of Edinburgh opened up to cooperation with other Polish medical universities, and this pleases us very much because, thanks to that, we find the best scholars who are worthy ambassadors of Polish academic world.

The celebration of the 75th anniversary of the Polish School of Medicine at the University of Edinburgh was very ceremonial. Six universities: Collegium Medicum of the Jagiellonian University, Medical Universities of Wroc-

law, Gdansk, Bialystok, Lodz, and our University received medals specially minted for that occasion.

Dr Maria Dlugolecka-Graham, who is the coordinator of our cooperation, Professor Piotr Laidler, pro-Rector of Collegium Medicum at the Jagiellonian University, and myself, received the title of doctor honoris causa.

For me it is a great honour, especially since we received the medals for the universities and honourable doctorates from the hands of Her Royal Highness Princess Anne, who is the honorary Chancellor of the University of Edinburgh. The prestige of the event is confirmed by the fact that HRH Princess Anne visits the University four times a year, and one of her visits she dedicated to the jubilee of the Polish School of Medicine. The ceremonies were also attended by the ambassador of the Republic of Poland in Great Britain, Mr Witold Sobkow.

Beautiful history, long lasting cooperation, personal contacts and friendships, acknowledgement of diligence and achievements of our scholars in Edinburgh make us look to the future with optimism. We bear the founders of the Polish School of Medicine Memorial Fund in our minds, we admire the small group of persons, which has been left, who actively participate in its operations. For us, they constitute a model of patriotism and highest ethical values.

RECTOR
PROFESSOR JACEK WYSOCKI

The nominated to the title of honoris causa doctor: professor Jacek Wysocki, dr Maria Długolecka-Graham, professor Piotr Laidler in the companion of HRH Princess Anna

Antoni Tomasz Jurasz and his school of surgery

One of the most outstanding Polish surgeons worldwide was Antoni Tomasz Jurasz, the organizer and the first manager of Poznan surgery clinic, a pioneer of modern surgical techniques and anaesthetizing methods, and brachytherapy in Poland. He was born on 11th February 1882 in Heidelberg, as the second of the seven children of Antoni Stanislaw Jurasz (1847-1923), an otolaryngology professor, and Karolina Gaspey (1859-1940), a daughter of an English grammar teacher at the local university. His affection for Polish identity and fluency in several foreign languages constituting a permanent feature of his personality and shaping his fate, were inborn.

Antoni Tomasz Jurasz

In 1900 he graduated from a gymnasium in Heidelberg and began forestry studies at the local university. After one year he moved to medical studies and in 1906 obtained a diploma. He started his placement in German Hospital in London (providing aid to impoverished German immigrants), and completed it in Heidelberg Internal Diseases Clinic run by Professor Ludolf von Krehl (1861-1937), a pathologist who attached great significance to the psychosomatic backgrounds of diseases and individual approach to patients.

In 1907 he took his doctorate on the basis of the thesis on abdominal neoplasms, and then – in the manner characteristic for that era – he mastered practical skills through payable and free traineeships under outstanding European surgeons. And so, he practised at the pathological anat-

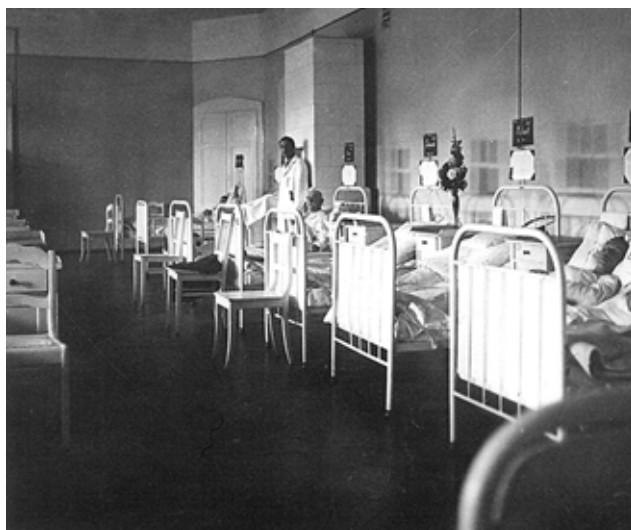
omy department at Heidelberg University, then he accepted the position of a doctor on a merchant navy vessel sailing to Africa and India, which allowed him to gain knowledge of tropical diseases treatment. He returned to Europe in 1908 and, again, he accepted a position at the surgical ward of the German Hospital in London. Next year, he became an assistant of Erich Lexer (1867-1946) at the surgery clinic of the University of Krolewicz, which allowed him to get familiar with surgical techniques in plastic surgery. In 1911-1915 he worked at the Leipzig University surgery clinic directed by Erwin Payr (1871-1946), a pioneer in disinfecting with the use of ozone. He published more and more, thus revealing his interest in modern anaesthetization methods and abdominal cavity surgeries. During the Balkan war, in 1912-1913, he

took part in the German Red Cross expedition to Constantinople. After his return to Payr's clinic, he gave lectures on treatment of fractures, and dressings. Two years later he became the senior registrar of surgical ward and administrative director of the St. Mary's Hospital in Frankfurt, and in 1919 he was conferred the title of professor and got an excellent opportunity to continue career in Germany.

It was then that the authorities of the University of the Piasts, which was the initial name of Poznan University, offered him to take the chair and surgery clinic at the newly established university. The invitation was a chance to return to the homeland, as the Jurasz family came from Splawie near Poznan. He accepted the offer under the condition that his assistant, Jan Schlingmann, was employed with him. And so was it, and the Municipality covered the costs of their move.

He came to Poznan in 1920. The Surgery Clinic at Poznan University was to be established on the grounds of the surgical ward at the Municipal Hospital, but it turned out that due to its very modest facilities it was not possible. Then, Antoni T. Jurasz paid attention to the Transfiguration Hospital owned by the Congregation of the Sisters of Charity. Although, it was situated in a 100-years-old building, but it was also surrounded by a vast area allowing thorough expansion, following the example of the St. Mary's Hospital in Frankfurt. Acting with his characteristic energy, he obtained permit to move the clinic in 1923 and to architecturally reconstruct and modernize the Sisters of Charity hospital.

Barely two years later, the surgical clinic had at its disposition a clinical laboratory with the following rooms: chemical, haematological, bacteriological, histological, tissue cultures, a room for metabolism tests and an autopsy room. There was also a fully-equipped room for experimental procedures on animals, animal facility and anatomicopathologic museum. During

The Transfiguration Hospital in Poznan

The Transfiguration Hospital in Poznan: view from the garden

the following years, there was built a demonstrative operation room for students, a lecture hall, a new operating theatre including three rooms, x-ray room used for diagnostic and therapeutic purposes, an archive and a library with a reading room. The ground floor housed a rehabilitation department for mobilization of patients with bone and joints injuries; the department comprised of a heating room, massage room and a pool, to which patients were transported in a special lift.

From frequent foreign scientific trips he used to bring apparatuses, instruments and medicines purchased for his own money, if he only believed that they could improve the treatment conditions at his clinic. That is how the modern and well-equipped surgical clinic, which dominated the activity of the Transfiguration Hospital, was established. It housed 150 out of the total of 260 hospital beds (the remaining ones were intended for “internal medicine patients”). Every day, between 9.00 and 11.00 a.m. Professor admitted patients in outpatient clinic, and in the mornings and evenings he checked on the hospitalized patients.

He cared for the development of young academic staff. He tried to establish conditions for further scientific and profes-

sional development of the assistants, without being jealous of his scientific ideas. He encouraged them to carry out research and afterwards verified their results and thoroughly corrected their papers. Among other, the following persons came from the Poznan school of surgery established by Antoni T. Jurasz: Professor Stanisław Bylina – a pioneer in Silesian oncology, Professor Wiktor Dega – a creator of the original model of orthopaedic rehabilitation, Professor Roman Drews – the head of surgical clinic at the Medical University of Poznan, Dr Józef Granatowicz – the director of the Sisters of St. Elizabeth Hospital in Poznan, Professor Jan Krotoski – the first Rector of the Physical Education High School in Poznan, the head of the Operating and Experimental Surgery Department at the Medical University, the head of the Traumatology Department of the Physical Education High School, Professor Stefan Kwasniewski – the head of the internal diseases chair and clinic at the Medical University of Poznan, Dr hab. Leon Mieczkowski – director of the Sisters of St. Elizabeth Hospital in Poznan, Dr Ludwik Niczyperowicz – senior registrar of the surgical ward at the hospital in Leszno, Professor Kazimierz Nowakowski, Professor Franciszek Raszeja – the director of the

orthopaedic hospital at the Poznan University, and Professor Feliks Skubiszewski – over the time his associate professor, and after the WWII the first Rector and the patron of the Medical University of Lublin. Moreover, the following doctors were employed for longer terms: Blazek, Barlik, Jasienski, Kowalski, Maciejewski, Pieniezny, Reiter, Schmitter, Stein, Strutynski, Suwalski and Winter. The team of doctors was supported by 29 scrub nurses.

As Jozef Granatowicz recalled: “He was very demanding of the co-workers, and the assistants in particular. He required that they constantly monitored the patients; often considered, if anything possible was done and whether no error had been made. He strived after their being pervaded with moral rules and medical ethics. (...) His unmeasured diligence, bulk knowledge and personal charm quickly became an unattainable model, and at the same time an excellent school of deep medical humanism for all of his co-workers” (*Acta Medicorum Polonorum* 2012, s. 1, p. 47).

Antoni T. Jurasz willingly shared his knowledge and experience within aetiology, pathology and diagnostics of unclear internal disorders, and surgical techniques. He turned the surgical clinic he directed into a consultation centre for senior

The staff of Surgery Department, Poznan University; sitting from the left: Jan Krotoski, Jan Schlingmann, Antoni T. Jurasz, Feliks Skubiszewski, Czesław Maciejewski; standing from the left: Józef Granatowicz, Tadeusz Suwalski, Stanisław Winter, Ludwik Niczyperowicz, Ludwik Mierzejewski, Stanisław Bylina

registrars of surgical wards in provincial hospitals in the Poland's Western borderlands. Upon their requests, he travelled there, or sent one of his assistants, to make a diagnosis or perform some difficult surgical procedure. He lectured at courses for doctors. For instance, in 1928, he presented the problem of diagnosing and treatment of appendicitis to participants of such course organized in Ciechocinek.

Additionally, he was the dean of the Faculty of Medicine and the pro-Rector of

Poznan University. His lectures for medicine students were full of passion. In order to educate the youth more efficiently, he tried to get close to them and for several years held the office of a curator of the Medics Association and the president of the Academic Sports Association, supporting, in particular, the rowing section. For many years he was the president of the Poznan District of Polish Red Cross.

Propagation of Neo-Panslavism in medical environment constituted a sepa-

rate field of his operation. Striving to unite Slavic nations, acting in concert with Professor Adam Karwowski (1873-1933) and Professor Władysław A. Gluzinski (1856-1935), he put forward a suggestion of establishing an All-Slavic Medical Association.

He married Stanisława Augustynowiczówna, the eldest daughter of a watercolour painter, popular during the interwar period, a graduate of Munich School, Aleksander. They did not have any offspring. He spent rare free times hunting.

ANITA MAGOWSKA

The last years of life of Professor Antoni T. Jurasz

In the letter to his sister Antoni T. Jurasz bitterly commented on his parting with the Faculty of Medicine at Poznan University: *"they have discarded me like a dog"*. Since 1947 he lived in exile in USA. He was 65 years old, i.e. in the retirement age, yet, being an outstanding surgeon with worldwide reputation, he was granted American citizenship and the right to practice medicine, which allowed him to earn the living for himself and for his wife. They lived modestly. He worked at St. Clare Hospital in New York and during the last years of his life he ran a private surgical practice in Margaretville. He spent his free time on his favourite hunting.

He was participating in the scientific life. He was entrusted with the obligations of the editor-in-chief of "World Journal of Surgery" and participated in international surgeons congresses. He died on 19th August 1961, right after the return from one of such congresses in Dublin. His death was mentioned in the most important surgical periodicals in the world. According to his last will, the ashes of Professor Antoni T. Jurasz were buried in the family tomb on the slopes of Poznan Citadel.

ANITA MAGOWSKA

The history of the Polish School of Medicine in Edinburgh

L

Literature contains many descriptions how the Polish Medical School at the University of Edinburgh was set up. They differ in tiny details, therefore it is worth reaching out for the written account of its first dean – Professor Antoni Tomasz Jurasz, published in 1941 in Polish in “Proceedings of the Royal Society of Medicine” (Vol. XXXV, p. 17-24). It has to be added that at the end of 1939 Professor was mobilized and as a chief surgeon participated in Battle of Modlin. After the fortress was occupied by the Nazis, he was taken prisoner but managed to escape. He and his wife crossed the green boarder on the south, and then got to France (A.M.)

Antoni Tomasz Jurasz

In June, 1940, after France's disaster, a part of the Polish armed forces landed in Great Britain, and to be more precise, in Scotland. Most of the Polish military doctors were located in one of the camps. Colonel Irvin Fortescu who, at that time, was a liaison officer for contacts between British authorities and the command of the Polish Army in Scotland, after having discovered that during the reorganisation of the Polish army forces not all Polish medics were to find employment, suggested that specialists should join the military hospital in Edinburgh and find placement there and establish first contacts with the local medical environment. The Commander of the military hospital in Edinburgh (Castle Military Hospital) was Lieutenant-Colonel Professor Crew who not only approved the project, but after he discovered that among Polish military doctors residing in Scotland there were many professors, academic teachers from Polish medical faculties, and on the other hand, many graduates and students of Polish medical schools, he proposed a project according to which, in agreement with the Faculty of Medicine at the University of Edinburgh,

there was set up the Polish School of Medicine, thus allowing the professors and Polish teachers to continue their scientific work, and the alumni and students to complete their medical studies.

The project was approved by Polish

military authorities, and the Head of the 1st Corps Medical Care, stationing in Scotland, Colonel Kurz, PhD, supported by General Kukiel, the Commander of the Polish Army in Scotland, drew up a report to the Commander-in-Chief in London and presented the idea. The Head of the Medical Care of the Commander-in-Chief's Staff, Colonel Gergovich, PhD, reported the case to General Sikorski and obtained his approval. The Minister of Internal Affairs, Professor Stanislaw Kot, in recognition of the momentousness for Polish science of the establishment of the Medical School in Edinburgh, granted his enthusiastic support and, by adopting the resolution of the Council of Ministers he authorized, on 22nd October, 1940, Professor A. Jurasz, PhD, to negotiate, on behalf of the Government, the setting up of the Polish Medical School at the University of Edinburgh.

The idea of creation of the Polish Medical School at the University of Edinburgh, introduced by Professor Crew to the College of Medicine in Edinburgh was unanimously approved by the Dean of the College, Professor Sydney Smith and the entire College. Sir Thomas Holland, the Rector of the University, as well as the University Senate, expressed their approval.

Negotiations commenced, and the Polish party was represented by the Organizing Committee including: Professor Jurasz – as the chairman, and members of the Committee: Professor J. Fegler (Krakow), Professor W. Koskowski (Lviv), Professor Lakner (Poznan), Professor Rogalski (Krakow), Professor Rostowski (Lviv) and the Chief of Polish Army Health Care, Colonel Gergovich, PhD.

The agreement on the establishment of the Polish School of Medicine at the University of Edinburgh was concluded between Polish Government and the University of Edinburgh on 24th February, 1940.

The ceremonial inauguration of the Polish School of Medicine in Edinburgh took place on 22nd March 1941, in the presence of the President of the Republic of Poland, and the representatives of British Government, the City of Edinburgh, and university authorities. ■

Provisional notice-board of the Polish Medical School

Teaching Staff

A

Although the Polish School of Medicine was affiliated to the Scottish university, it had Polish professors, Polish students and Polish was the lecture language. Moreover, its operation was governed by Polish law and privileges granted to universities in Poland, and its Dean was acting in the capacity of the Rector. The teaching staff was established by the transformation of the organization committee of PSM, and appointed in 1941 by Professor Stanisław Kot – the Minister of Internal Affairs of the Polish Government. Over the time, it was joined by the persons who managed to get to Scotland, having different military ranks and originating from different academic centres, however, with a predominance of Poznan University and Jagiellonian University.

Beside the Dean and surgery lecturer – Lieutenant-Colonel Professor Antoni T. Jurasz, the following persons came from Poznan University – Captain Professor Leon Lakner, internist – Cadet Corporal Docent Dr Wiktor Tomaszewski, physician – Corporal Dr Bernard Czemplik, otolaryngologist – Cadet Corporal Dr Jarosław Iwaszkiewicz, surgeon giving lectures on the principles of anaesthesia – Cadet Corporal Dr Roman Rejthar and histopathologist and pathologist – Corporal Dr Waclaw Stocki.

The teaching staff included seven representatives of the Jagiellonian University, and those were: physiologist and general pathologist – Captain Professor Jerzy Fegler, anatomist – Major Professor Tadeusz Rogalski, dermatologist and venerologist – Lieutenant Docent Dr Med. Henryk Reiss, biologist and geneticist – Docent PhD Bronisław Slizynski, paediatrician Dr Zdzisław Malkiewicz and gynaecologist – Captain Dr Czesław Uhma.

The teachers coming from the Lviv University included: pharmacologist – Professor PhD Włodzimierz Koskowski, neurologist and psychiatrist – Major Professor Dr Med. Jakub Rostowski, histologist – Lieutenant Docent Dr Marian Kostowiecki, toxicologist and pharmacologist – Professor Józef Dadlez (he joined the PSM staff with a slight delay) and biochemist – Lieutenant Docent Dr Tadeusz Mann.

Warsaw University was represented by: radiologists – Captain Docent Dr Med. Adam Elektorowicz and Captain Dr Med. Jan Kochanowski, internist – Lieutenant Docent Dr Med. Antoni Fidler, chemist – Lieutenant Docent Phil. Edmund Mystkowski, toxicologist –

Dr Med. Tadeusz Dekanski, surgeon – Colonel Dr Med. Tadeusz Sokolowski and ophthalmologist – Captain Dr Med. Jan Ruzkowski, who was conferred the title of professor in Edinburgh. After the commencement of academic classes, the teaching staff of PSM was joined by: hygiene teacher – Major Professor Dr Med. Bruno Nowakowski of the Stefan Batory, University in Vilnius, and in 1942 by dermatologist and venerologist – Professor Dr Med. Adam Straszynski, physiologist – Lieutenant-Colonel Docent Dr Med. Włodzimierz Missiuro and physicist – Docent PhD Aleksander Jablonski.

The gaps in the teaching staff were filled with Scottish Professors: W. G. Clark, geneticist, F. A. W. Crew, internist, Leyhourne S. P. Davidson, pathologist Alexander Drennan, chemist, Guy F. Marrian, bacteriologist, Thomas J. Mackie, gynaecologist and obstetrician – Robert William Johnstone, paediatrician, Charles McNeil and forensic medicine teacher – Sydney A. Smith.

Polish scientists associated with the University of Edinburgh and English universities did not resign from their activity and established the Association of Polish University Professors and Lecturers in Great Britain, which published a series of booklets in Oxford University Press. Those papers covered different Polish issues and attempted to find solutions acceptable for adoption after the end of WWII. Moreover, the staff of PMS were engaged in editing “Military Doctor”, issued in Edinburgh. All of them intended to return to their Homeland, but after the Yalta Conference, for many of them it was too dangerous.

After the Great Britain’s Government acknowledged the post-Yalta People’s

Republic of Poland, the Polish School of Medicine lost the surviving argument and the decision to liquidate the school was made. Since 1945 the academic teachers were gradually dismissed and organisation units were closed down. The last employees of PMS were: J. Ruzkowski, W. Tomaszewski and Cz. Uhma who lost their jobs in December, 1948. The final close of PMS took place on 31st March, 1949, and on the same date the last students passed resits.

Therefore, the relocation process of PMS lecturers was stretched over a long period of time. The first PMS lecturers who decided to repatriate after the end of the war were: Professor Adam Straszynski (he took the dermatology chair and clinic at Poznan University) and Professor Bruno Nowakowski. In June, 1947 the following persons arrived to Poznan: Professor Józef Dadlez (he took the chair and department of pharmacology), Professor Leon Lakner (from then on the head of the dental chair and Medical and Dental Study), Dr Jarosław Iwaszkiewicz and chemistry Dr Lech Działoszynski (over the time he completed medical studies and took the chair in biochemistry and analytics at the Medical School in Poznan).

A person deserving special attention was Tadeusz Sokolowski who, together with Professor A. T. Jurasz edited the periodical “Chirurgia Polska” (“Polish Surgery”) before the war and in Edinburgh became his assistant. He left Edinburgh already in 1942, as the Polish military forces had insufficient numbers of surgeons. He offered himself to 2nd Polish Corps to work in military hospitals in the Middle East and in Italy. Among other he operated the soldiers who fought in the Battle of Monte Cassino. After the war he retur-

ned to England and in 1948 he decided to repatriate and accepted the position of the head of surgery clinic at the Medical University in Szczecin.

Several more persons returned to the homeland from Edinburgh: Włodzimierz Missiuro, who took the chair in physiology at the Medical University in Warsaw and established in the Polish capital the Institute of Physical Culture, and Tadeusz Rogalski, who took the chair in anatomy at the Medical University in Krakow.

The fear for repressions in the communist Poland caused that most persons belonging to the teaching staff of PMS decided to choose emigration. And so, Jerzy Fegler, who accepted the job at the Institute of Animal Anatomy in Barbrahem – Cambridge, had the opportunity to further his scientific development in England. Similar opportunity was faced by Tadeusz Mann who obtained doctor's degree at the University of Cambridge before the WWII, which facilitated his employment and research on the physio-

logy and biochemistry of reproduction at that University. Over the time he became a professor of that university.

Among those who remained in the United Kingdom, were: Wiktor Tomaszewski (initially he worked in Nigeria and then in internal diseases department at the University of Edinburgh), Bronisław Slizynski and his wife (were employed at the genetics department of the above mentioned university), Czesław Rayski (worked in the zoology department at the same university), Jan Ruszkowski (found employment at a medical institute in London) and Czesław Czekalowski (was employed at the bacteriology department of Leeds University). The following persons also remained in Scotland: Józef Goldberg and Wilhelm Lax (opened medical practise), Adam Elektorowicz (was a senior registrar at a hospital) and Zdzisław Malkiewicz (was a senior registrar at paediatric hospital in Penley Hall by Liverpool),

Those who emigrated to North America included: Antoni Fidler (took the chair in internal medicine at Ottawa University), Marian Kostowiecki (took the chair in anatomy at the University of Philadelphia), Zbigniew Menschik (was employed at the chair of anatomy at the Washington State University), Olgierd Lindan (over the time he became professor of Cleveland State University), Czesław Uhma (was the head of a gynaecological clinic in New Scotland in Canada) and Zbigniew Godłowski (he settled in Chicago). Moreover, Włodzimierz Koskowski accepted a position in the pharmacology department at the University in Egypt and Roman Rejthar settled in New Zealand where he practised as a doctor.

The later fate of the other academic teachers associated with PMS in Edinburgh are also known. Their medical and scientific practice left durable traces in many countries all over the world.

The graduates

The scale of the youth's interest in studies at the Polish School of Medicine in Edinburgh surprised its Dean - Professor Antoni T. Jurasz. During the first academic year, i.e. 1940-1941, 47 candidates in military uniforms, and 28 civilians (11 men and 17 women) signed up for the studies (or were detailed by Polish Army units). The appearance of the latter group was a surprise. These were young people who had already started studies in Great Britain, but were attracted to Edinburgh by the possibility to be educated in their native language.

The interest of Polish youth in studies at PSM did not wane, which was reflected in the figures from academic year 1943-1944, when 119 soldiers (including 4 women) and 63 civilians (17 men and 46 women) studied there. In the following academic year the number of students reached 246. During its entire operation period, PSM in Edinburgh admitted 341 students, out of which 227 graduated with a doctor's diploma, and only 18 returned to Poland. One of the repatriates was Olech Szczepski, MD, who over the time has become the head of the chair of children's diseases at the Medical University of Poznan and the rector of that University.

Closing the PSM was a real drama for many of the students. In 1945 almost 200 young people wished to start the studies. It was no longer possible, as British authorities initiated a gradual liquidation of the School and dismissing the academic staff. Closing down the Paderewski Hospital and packing the equipment, rendered the conducting of clinical classes impossible. The last 33 students were allowed the possibility to continue their education at the universities in Edinburgh (10 persons), Dundee (2), Bristol (2), Newcastle (8 students admitted to Dental School), Leeds (3), Aberdeen (3), Sheffield (2) and Birmingham (3).

The decision to live on exile was not easy, as Polish doctors could only be employed in the British health care system after 18th December 1947, when the parliament of the United Kingdom adopted proper legal regulations. Some of the PSM graduates practised their profession in British colonies and protectorates.

It is worth mentioning that 19 PSM graduates were conferred, within its structures, with a doctor's degree, which helped them in further career. For example Dr Henrik Urich managed the neuropathology chair in London.

ANITA MAGOWSKA

The Paderewski Hospital

Shortly after the funding of the Polish School of Medicine in Edinburgh, the Paderewski Memorial Hospital was established. The Hospital admitted Poles only, and therefore the clinical classes were conducted without a language barrier. It was something extraordinary that the foundation of that hospital was mainly contributed to by an American citizen, Charlotte Kellog, the chairwoman of the New York Paderewski Testimonial Fund Inc. She was the wife of the late Professor Vernon Kellog who, after the World War I organised humanitarian aid for the reborn Poland, especially children's food transports. This smiling and charismatic person raised funds in the USA required to open a hospital in Edinburgh serving thousands of Polish soldiers and civilians.

During the last period of his life Ignacy Paderewski himself expressed the intention to allot most of the money from the fund named after him to the hospital for Polish war refugees. Many people associated with the Anglo-American Committee for the War Refugees and representatives of Scottish public health administration were engaged in collecting donations for that purpose and in the organization of the hospital. Scottish authorities covered all day-to-day costs of launching the Paderewski Memorial Hospital.

Although Polish students were allowed to train at Royal Infirmary and Sick Children's Hospital in Edinburgh, it was only in the Paderewski Memorial Hospital that they could learn under the direction of Polish clinicians and communicate with patients without obstacles. There were established the following wards: surgical, internal medicine, gynaecology and obstetrics, ophthalmology, paediatrics, otolaryngology, dental, electrotherapy, outpatient clinic, x-ray room and two operating rooms. The surgical ward and two operating rooms were situated in Western General Hospital in Edinburgh, but they belonged to the Paderewski Memorial Hospital. All nurses were British.

The Paderewski Memorial Hospital was really needed for Poles, which was confirmed by the statistical figures. 929 patients were hospitalized, 4524 admitted at the outpatient clinic, 483 operations were performed, and 2835 patients underwent dental treatment in 1942. Next year, the same hospital admitted 1375 patients, and the outpatient clinic admitted 5069 persons. Moreover, 10353 home visits were paid, 729 operations performed and 4012 persons underwent dental treatment.

The intention of the funders of the Paderewski Memorial Hospital was to donate its equipment after the end of WWII to one of Medical Faculties in Poland. Dean Antoni

T. Jurasz was sure that the so called movable Paderewski Memorial Hospital (several dozen well-equipped ambulances, surgical instruments and medical apparatuses would be donated to the Department of Medicine of Poznan University, the one he was so attached to before the war. When he came to discuss that matter to Warsaw in 1947, it turned out that the health department had completely different plans as regards the gift. First, it was to be given to a newly established medical school in Stalinogrod, which was the then name of Katowice. Second, the department did not approve that the use of the Paderewski Memorial Hospital's property be supervised by its funders, i.e. the representatives of the Paderewski Fund, which was its statutory requirement. When Professor Antoni T. Jurasz became aware that the security service officers were to arrest Professor Stanisław Kot, who participated in the negotiations, he immediately left with him for England. It remains unknown what happened to the mobile hospital delivered from Scotland to Poland. It is likely that it was received by the army. While the packages with surgical instruments and apparatuses were kept in one of British sea ports long enough to make their further use impossible.

ANITA MAGOWSKA

Memorial Fund

The originator of the idea of a fund supporting young doctors who wanted to study and gain competence in Edinburgh was one of the PSM graduates, Dr Zbigniew Sobol. Whereas, the actual spiritus movens was Dr Wiktor Tomaszewski – a lecturer and PSM remembrance custodian, the main organizer of the post-war reunions of the graduates, and in 1985 he received the honoris causa doctorate from the Medical University of Poznan, and, in 1991, the honoris causa doctorate from the University of Edinburgh.

The talks concerning the organization of the fund lasted since 1983, and its set up was announced on 21st June 1986 on the 45th anniversary of the establishment of PMS, combined with the opening of museum hosting the historical collections related thereto.

The Fund was supposed to be managed by a Committee consisting of two representatives of the University of Edinburgh, a representative of the Polish School of Medicine and the Rector of the Medical University of Poznan.

By January 2015 the beneficiaries of the fund included 73 scientists of different specializations from medical universities from all over Poland, including 29 (the largest number) from Poznan. Many of them continued cooperation with the Edinburgh centre after

their return to Poland, others returned to Scotland, taking advantage of support granted by other funds. Beside the scholarships for Polish researchers, every four years the fund has also financed the Professor Antoni Jurasz memorial lectures which were to serve as the platform to exchange information on the latest achievements in medicine. Thanks to this, eminent scientists from Edinburgh have been visiting Poland since 1987.

The early stages of the fund's operation were difficult. The first scholarship was granted in 1988 (to Dr Roman Meissner, a medicine historian), other two were granted after three years. It was due to the fact that the candidates often failed to meet the formal requirements; for instance it was difficult to get a certificate of the command of English. The situation improved in the second half of 1990s when the factual level of applications has increased. It happened that several scholars benefited from the program annually.

Year 2002, during which the fate of the program was decided, was crucial for the operation of the fund. With an evident support of the living representatives of PSM, steps have been taken to intensify the cooperation, not only within the fund. Thanks to the initiative of the Rector of Medical University, Professor Leon Drobniak and the support of the Univers-

ity of Edinburgh, the implementation of the program "Problem Based Learning" has been launched. At the same time the interest in the scholarships has grown, similarly as the possibility to award them, thanks to the improved economic situation. After Poland's accession to the European Union in 2004, the attractiveness of the scholarships offer has slightly diminished, which was due to easier access to clinical practise in other countries and the decreased value of the British pound.

Already in 2002 the Senate of the Medical University of Poznan approved entering into cooperation agreement with the University of Edinburgh, independent of the fund, however it was not concluded at that time. Ultimately, the memorandum of understanding was signed in 2009 for indefinite time. With the same the University of Edinburgh joined the thirty other medical universities, mainly European and American, that cooperated with the Medical University of Poznan at that time. Both parties declared their willingness to cooperate within the scope of scientific research and academic relations, and students exchange, as well as undertook to exchange experiences concerning education. The Memorandum opened a new chapter in the history of cooperation and constituted a pilot program for similar cooperation agreements with medical universities in Poland.